

ПРИПРЕМА ЗА ЧАС

Име и презиме:	Марија Панић		
Школа:	ОШ „Илија Гарашанин”, Гроцка – издвојено одељење у Заклопачи		
Наставни предмет:	Српски језик и књижевност	Разред и одељење	5/5
Образложење теме:	<p>У Основној школи „Илија Гарашанин” постоји издвојено одељење у Заклопачи. Заклопача је сеоце надомак Београда и у школи је мало ученика. Ученици радо долазе на драмску секцију, а ове школске године посебно их је заинтересовало луткарско позориште. У школу су донели старе играчке, конач и игле, пруте и од њих смо направили позоришне лутке. За позоришне кулисе направили смо мали ђачки пројекат који је одобрила директорка наше школе. Предлог пројекта налази се у прилогу. Ученици припремају бајку Свињар за светосавску приредбу, а постојеће реквизите петаци су искористили за драмски приказ бајке Маслачак у редовној настави која им се посебно допала. Једна група радила је драматизацију прозног текста, а друга је реализовала представу. У одељењу има 9 ученика и сви су учествовали.</p>		
Назив наставне јединице:	Књижевност: „Маслачак”, Гроздана Олујић		
Тип наставног часа:	обрада/утврђивање		
Циљеви часа:	<ul style="list-style-type: none"> – Оспособљавање ученика за читање, разумевање, тумачење и вредновање прочитаног текста; – упознавање са основним биографским подацима Гроздане Олујић; – обнављање и проширивање знања о уметничким бајкама; – уочавање разлика између ауторске и народне бајке; – разумевање и усвајање функционалних појмова (машта, реално/фантастично); – неговање говорне и сценске културе ученика; – развијање природности израза, сценског наступа и креативности; – развијање самоконтроле и самокритичности; оспособљавање ученика да радећи у тиму ефикасно и конструктивно учествује у активностима; – поштовање различитости и особености сваког појединца; – развијање културе дијалога, ненасилне комуникације и побољшање школског етоса; – изражавање емоције кроз играње улога; – укључивање ученика са подршком у учењу у школске активности; – пружање могућности да ученици испуњавају део слободног времена корисним садржајем, рециклирање искоришћених флаша, вунице, старе одеће и пластике. – својим учешћем ученик доприноси тимском раду; – креира и израђује сценске реквизите, кулисе и делове сцене; – поштује различитости и особености сваког појединца, 		

	<p>изражава осећања, има развијено самопоуздање за јавне наступе, говори изражајно текст по улогама;</p> <ul style="list-style-type: none"> – пружајући књижевне улоге невербално комуницира и говори о својим проблемима
Исходи:	<p>По завршетку часа ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – разликује књижевни и некњижевни текст; – упоређује одлике фикционалне и нефикционалне књижевности; – чита са разумевањем и опише свој доживљај различитих врста књижевних дела; – одреди род књижевног дела и књижевну врсту; – разликује карактеристике народне од карактеристика уметничке књижевности; – креира драмски текста на основу прозног текста; – илуструје особине ликова примерима из текста; – вреднује поступке ликова и аргументовано износи ставове; – напредује у стицању читалачких компетенција; – уочава сличности и разлике између ауторске и народне бајке.
Кључни појмови:	бајка, реално, фантастично, позориште лутака
Међупредметне корелације:	<p>Драмска секција Грађанско васпитање Ликовна култура Историја</p>
Опште међупредметне компетенције:	<p>Компетенција за учење:</p> <ul style="list-style-type: none"> – користи претходна знања као подршку учењу нових тема и садржаја; – уме да критички размишља; – уме да преприча и опише сопствена запажања и мисли. <p>Комуникација:</p> <ul style="list-style-type: none"> – изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин. <p>Естетичка компетенција:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Показује позитиван однос према сопственој култури и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара. <p>Сарадња:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ангажовањем у пару и групи доприноси остваривању планираних исхода. <p>Радам у групи развија вршњачко учење и поштује тимски рад.</p>
Наставне методе:	дијалогска, монолошка, текстуална, демонстративна, луткарско позориште, аудио-визуелна
Облици рада:	фронтални, индивидуални, групни, рад у пару
Наставна средства:	Лутке и кулисе за луткарско позориште;

	<p>прилагођени драмски текст; табла и фломастери; лаптоп и пројектор; читанке и свеске.</p>
<p>Литература:</p>	<p>Александар Јерков, Анђелка Петровић, Катарина Колаковић, Читанка, Српски језик и књижевност за пети разред основне школе, Вулкан знање, Београд, 2023; Лутке и кулисе за луткарско позориште; Прилагођени драмски текст; Златко Грушановић, Драматизација у настави, Клет, Београд, 2011; Наташа Чакић-Симић, Белешке луткарског помоћника, Креативни центар, Београд, 2007; Градимиr Смуђа, Винсент и Ван Гог, Локомотива, Београд, 2022. Марија Бјељац, Школска сцена, Едука, Београд, 2016. Милија Николић, Методика наставе српског језика и књижевности, ЗУНС, Београд, 1999. Радмила Пешић, Нада Милошевић-Ђорђевић, Вук Караџић, Београд, 1984. Зона Мркаљ, Наставно проучавањенародних приповедака и предања, Друштво за српски језик и књижевност Србије, Београд, 2008.</p>
<p>Мотивација за читање</p>	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-left: 20px;"> <p>Ученици су из историје учили о египатским фараонима. Врховно божанство старих Египћана био је Ра, бог Сунца. Ра се у уметности обично приказивао као човек, са фараонском круном (знак краљевства над осталим божанствима) и Сунцем изнад главе. Обично има главу сокола. Читајући бајку Маслачак, Гроздане Олујић, сазнаћеш ко се још од давнина дивио Сунцу. Прочитај причу и размисли зашто је Сунце од памтивека инспирација човекова.</p> </div> </div>
<p>Маслачак, Г.Олујић обрада (1.час):</p>	<p>Чувени сликар Винсент Ван Гог сликао је сунцократе у два наврата, први пут положене, а потом у вази.</p>

Који вам се више допадају? Зашто је Ван Гог волео сунцокрете. Да ли их ви волите?
 Ученицима се више допадају сунцокрети у вази јер „не делују мртво као ови положени”. Сматрају да је сликар волео сунцокрете јер су га подсећали на живот и сунце, јер су жути и златни, јер окрећу главице. Зато их и они воле.

Читамо причу о сунцокретима која носи наслов Маслачак.

Утисци о прочитаном:

Шта сте прво пожелели да кажете након читања текста?
 „Тужна је прича. Он и није био сунцокрет. Није фер, био је сам. Браћа га нису прихватала јер је другачији. Ова бајка заправо говори о људима.”

*Сви одговори ученика нису очекивани, већ су заиста добијени на часу.

У различитости је лепота:

Пронађите делове текста у којима су описани сунцокрети.
 Посебно обратите пажњу на епитете.

Подсећамо се:

Епитет је стилска фигура, најчешће придев, која описује одређени појам.

Шта је њихов животни циљ? По чему је маслачак другачији?
 Шта је волео? Ко је у праву, маслачак или сунцокрети?
 „Сунцокрети су златно племе. Епитети: високи, стасити,

усправни, златни.

Давно су се заветовали на верност Сунцу. То је њихова једина истина и не занима их остатак света. Ноћу спавају. Малог брата не воле јер је мањи и није опчињен сунцем. Маслачак је волео траве и цвеће и море и Месец. И сунцокрети и маслачак имају право на различитост јер у томе је лепота света.”

Закључци:

Када је маслачак добио сребро у коси? Како је стигао до Месеца? Шта је урадио успут? Присети се бајке која такође говори о различитости?

„Маслачак побели пре него што му цветићи одлете. То је уједно и његова смрт. Ученици су гледали филм о Малом Принцу. И он се својој ружи вратио у смрти. Летећи ка Месецу, маслачак је пољубио маму. Некад морамо да се растанемо од оних које волимо. У Андерсеновој бајци Ружно паче онај који испрва буде одбачен, на крају је најлепши. Лепота је у оку посматрача. Свако има право на срећу.”

Упознајемо аутора:

Гроздана Олујић, књижевница, есејисткиња, преводитељка и антологичарка објавила је шест романа: „Излет у небо” (1957), „Гласам за љубав” (1962), „Не буди заспале псе” (1964), „Дивље семе” (1967), „Гласови у ветру” (2009) и „Преживети до сутра” (2017). Објавила је и велики број бајки и збирки бајки од којих су најпознатије „Седефна ружа”, „Небеска река” и „Месечев цвет”.

Њена дела доживела су бројна издања у земљи, а преведена су на чак тридесет шест светских језика. Добитница је многобројних књижевних награда од којих су најпознатије: Повеља за животно дело Удружења књижевника Србије (2004) и Нинова награда за најбољи роман (2009).

*Препорука за читање за време јесењег распуста:

Прочитати бајке Небеска река и Седефна ружа Гроздане Олујић. Размишљања и запажања о прочитаним бајкама унети у дневник читања.

Изглед табле:

Маслачак	
Књижевни род: епика	Гроздана Олујић
Књижевна врста: ауторска бајка	(1934-2019)
	Врапчев дар
	Водени цвет
	Шаренорепа
својевољан усамљен	
храбар	другачији
тужан	радознао
посебан	поносан
замишљен чудан	

Порука: Свако је на свој начин посебан.

Научили смо речи:

Бдети - проводити време без сна, бити будан
Стасит - висок, лепог стаса
Којешта - глупости, бесмислице

Књижевни појмови:

Подсећамо се одлика народне бајке.

За народне бајке не зна се тачно ко их је измислио и зато кажемо да их је народ створио. Оне су се дуго времена преносиле с колена на колена. Наше народне бајке први је сакупљао и записао Вук Стефановић Караџић.

Бајка има устаљени почетак и завршетак. Време и место нису одређени. У бајци се боре добро и зло и бајка има срећан крај. Јунаци су производ колективне маште, немају имена или су именовани преко особина или изгледа. Главни јунак је најмлађи царев син. Чести су бројеви 3, 5, 7, 9, 12. Поред људи, у догађаје су уплетена натприродна и чудесна бића: змајеви, чаробњаци, дивови, вештице, виле, вукодлаци, зачаране принцезе.

Све бајке имају структуру истог типа. Почињу одласком јунака од куће, настављају се сусретом са помоћником и задобијањем чаробног средства. Врхунац бајке је борба јунака са непријатељем, а завршава се женидбом јунака и повратком кући.

Ауторска бајка је плод пишчеве маште. Јунаци често имају

	<p>своје име. Главни јунак може бити животиња, биљка или предмет. Развијенији су описи и психологија ликова. Време се конкретизује или као део историјске прошлости, или као део модерне свакидашњице. Може се окончати страдањем и смрћу јунака и нема нужно срећан крај.</p> <p>Уочи одлике ауторске бајке у бајци Маслачак.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Главни јунак је цвет. 2) Емоције и размишљања главног јунака детаљно су представљени. 3) Бајка се завршава одласком главног јунака на небо. 4) Прича је фантастична због персонификоване природе иако се у њој не појављују митолошка бића. <p>У завршном делу часа ученици слушају интерпретацију Дучићеве песме <i>Сунцокрети</i>.</p> <p>https://youtu.be/uzu3IdtM1eI?si=v6Vum0YuNq4-uBj9</p>
<p>Припремни задаци за утврђивање (2.час):</p>	<p>На првом часу обраде ученици су имали снажне утиске након читања бајке. Одушевило их је златно племе сунцокрета, саосећали су са малим маслачком, дивили се сребрном сјају месеца, растужио их је завршетак. Бајку Маслачак упоредили су са бајком Ружно паче и истакли поруке о уважавању и поштовању различитости, терету усамљености и издвојености из групе.</p> <p>За домаћи задатак подељени су у групе. Једна група насликала је сцену за драматизацију бајке.</p> <p>Друга група написала је сценарио. Трећа група припремила се да преузме улоге.</p> <p>У сарадњи са ученицима који на драмској секцији реализују активности луткарског позоришта направљене су лутке. У оквиру ђачког пројекта обезбеђене су позоришне кулисе. (ђачки пројекат у прилогу)</p> <p>Ученици су припремне домаће задатке добили на претходном часу.</p> <p>*Запажања наставника:</p> <p>Ученици су сами бирали текст за драматизацију у настави. Текст су слушали са изузетном пажњом и оставио је на њих снажан утисак. Од свих текстова обрађених од почетка школске године овај су коментарисали са највише усхићења, чак и на одмору, мимо часова.</p>

Чланице драмске секције помажу у изради лутака.

Упутство за израду сценарија:

Драмски текст написан је по улогама. Сваки јунак изговара своју реплику. Оно што јунак говори треба да покаже његова осећања и размишљања. У Драми нема приповедача, већ се радња развија кроз драмски дијалог. Дидаскалије су објашњења глумцима у заградама, оне се не читају. Приликом драматизације дозвољено је бити маштовит. Драмски текст:

(Сунчани дан у подножју планине)
 Мама: Имамо толико сунцокрета, а овај је толико сићушан и мали.
 Тата: Пусти га, сад је мали, али ће порастити!
 (Већ је много дана прошло, сви сунцокрети су научили да прате сунце, осим малог сунцокрета.)
 Браћа: Како си ти мали и ништа не знаш. Ниси научио ни да пратиш Сунце!
 Маслачак: Мени није битно шта ми ви кажете.
 Маслачак: (сам током ноћи док остали сунцокрети спавају)
 Месече, моја браћа ме не прихватају оваквог какав јесам.
 Тужан сам и усамљен. Сви мисле да сам чудак.
 Месећ: Само прати своје снове и веруј у себе! Ти ниси чудан, већ посебан, баш као и ја.
 Маслачак: Да ли ти дрво знаш како да порастем?
 Дрво: Ја сам врло висок, али ти не могу помоћи. Знаш ко ти може помоћи! Мој друг море!
 Маслачак: Одмах идем к њему!
 Маслачак: Дрво ме је послало теби, море. Знаш ли тајну раста?
 Море: Можда сам велики и мудар, али има један мудрији од мене, а то је ветар. Дозваћу га сутра.
 Маслачак: Већ сам разочаран и уморан од потраге. Идем код родитеља да не брину.
 Море (сутрадан): Ветре, тражи те један сунцокрет.
 Ветар: Зашто си ме тражио?
 Маслачак: Помози ми! Откриј ми како да порастем!
 Ветар: Хм! Ти си јако висок за маслачка!
 Маслачак: Маслачак? Маслачак!
 Маслачак: Месече, чујеш ли? Био си у праву. Ја јесам другачији, а ти си ми најбољи пријатељ. Недостајаће ми моја породица, али прими ме код себе!
 Месећ: Хајдемо, мали!
 (летећи ка Месецу сребрни маслачак је пољубио маму у образ.)
 Теодора Наумовић и Лука Лазаревић 5/5

Начин провере остварености исхода

Посматрање учешћа, одговарање на питања, повезивање и закључивање.
 Успешност преузимања драмске улоге.
 Уочавање особина јунака и њихових снова и тежњи.

Самопроцена рада наставника

Да ли ми је адекватан избор начина провере остварености исхода?
 Преузимајући улоге у драмском тексту, ученици износе своја осећања и запажања. Кроз играње улога показују да су разумели осећања јунака и поруку бајке.
 Да ли сам планирао адекватне активности ученика?
 Овакав начин провере остварености исхода ученицима је занимљив, радо учествују, развијају креативност и памте обрађено градиво.
 Да ли је било одступања/потешкоћа приликом остваривања планираног?

Час је реализован у пријатној атмосфери, време је брзо протекло, ученици су били задовољни својим постигнућима и заслуженим похвалама.

Самопроцена рада ученика

Користио сам претходно стечена знања као подршку у учењу:

да не делимично

Умем да опишем своја запажања и мисли:

да не делимично

Умем да изразим своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин:

да не делимично

Сви ученици одговорили су да су користили претходно стечена знања као подршку у учењу. Сви ученици сматрају да умеју да опишу своја запажања и мисли док је на последње питање 6 ученика одговорило ДА, а 3 ДЕЛИМИЧНО.

Сцена за луткарску представу:

Нина Ђапа 5/5

Запажања:

Ученици су самостално формирали групе по личним интересовањима и склоностима. Нина је сликала сцену, Теодора и Лука су прилагодили бајку за извођење на сцени. Нина, Матеја, Петар, Бошко, Лазар и Дарко преузели су улоге маслачка, дрвета, мора, ветра, сунцокрета.

На часу одељењског старешине поуке бајке Маслачак ученици су искористили у решавању вршњачког сукоба. У одељењу постоји ученик који није у потпуности укључен у вршњачку групу јер је зрелији и озбиљнији од остале деце. Иако је одличан ученик, искључивање из групе га повређује. Драматизација у настави послужила је и као део васпитног рада са одељењем.

Рад у групама протекао је у доброј атмосфери, забавно и продуктивно.

Ученици су били веома задовољни собом.

Изразили су жељу да представу изведу још једном ученицима 1. разреда са којима деле учионицу 16.11. и тако обележе Међународни дан толеранције.

Сунцокрети и маслачак